

NYIRI SÁNDOR

Az Országgyűlési Őrségről

Az ember ősidők óta szereti biztonságban érezni magát. Igyekszik biztonságban tudni életét, testi épségét, kezdetben barlangját, tartózkodási helyét, háza népét, vagyontárgyait. Igyekezett megóvni magát és környezetét a betolakodóktól. Mindezt kezdetben éberséggel, figyélssel, a kor lehetőségeinek technikai eszközeivel tudta elérni. Az emberi társadalom kialakulásának kezdetén megjelenhettek azok az emberek, akiknek az lett a feladatuk, hogy a hierarchiában magasabb rangban lévő, gazdagabb, a csoportot vezető emberek biztonságát vigyázzák. Nincs rá adat, de az ember ősidők óta létező természetéből kiindulva alaposan feltehető, hogy már az ősközösségi társadalomban valamilyen módon védtek a közösség fejt, vagy védette magát. Így jöhettek létre a különböző testőrségek, amelyeknek a feladata az emberek különböző rendű-rangú vezetőinek biztonsága feletti őrködés volt. A testőrködés végigkíséri az emberiség történetét. Kis túlzással azt is mondhatjuk, hogy egyike a legősibb rendészeti tevékenységnek: mivel feladata volt a védett személyt és a védett területet, épületet fenyegető veszély megelőzése, elhárítása, a veszély bekövetkeztekor pedig annak megszüntetése, a rend helyreállítása.

A testőrködés a külső szemlélő számára kellő pompával járt és jár még ma is. Gondoljunk csak Mátyás király híres Fekete Seregére, vagy a Mária Terézia által 1765-ben alapított Magyar Testőrségre, amelynek gárdahadnagyi rendfokozatban tagja volt a magyar nyelvű irodalom egyik megteremtője, Bessenyei György. De gondolhatunk a még ma is színpompás egyenruhát viselő Vatikáni Gárdára, vagy az angol királyi ház biztonságát vigyázó medvecuismás gárdistákra. De ne hagyjuk ki a sorból az egykori és mai hazai koronaőröket, rendőröket és országgyűlési őrköket se.

A veszély elhárításhoz a testőrnek sokáig csak a fizikai ereje és néhány kézi fegyver – lándzsa és kard – állt a rendelkezésére. Az eszköztár a technika fejlődésével bővült. Megjelentek a kézi lőfegyverek, a motorizáció adta lehetőségek, majd a modern informatikai eszközök.

A veszély megelőzésének, elhárításának, bekövetkezése esetére a megszüntetésének, a rend helyreállításának eszközeit, eljárási rendjét, az intézkedési lehetőségeket szabályzatokba, a modern időkben jogszabályokba foglalták.

A történelem során – különösen a XX. század végére jellemzővé váló terrorizmus hatására – elfogadottá vált, hogy az állam szempontjából különösen fontos személyek (védett személyek) életét és testi épségét, a kijelölt létesítményeket fokozottan kell őrizni és védeni, s e feladatra speciális ismeretekkel és jogosítványokkal felruházott rendészeti szerveket kell létrehozni. Elfogadottá vált az is, hogy az állam működése és a lakosság ellátása szempontjából vannak olyan kiemelten fontos létesítmények, amelyeket ugyancsak fokozott védelem illet meg.

Országunkban a XX. század második felében a védett személyek és a kijelölt létesítmények őrzését a rossz emlékével Államvédelmi Hatóság látta el. A feladat ellátására 1958-ban a Belügyminisztérium önálló szerveként, országos illetékességgel, csaknem ezerkét száz fővel hozták létre a Kormányőrséget. A rendszerváltozáskor a Kormányőrség neve Köztársasági Őrezredre változott. Kormányzati döntés folytán az őrezred önállósága 1992-ben megszűnt, s a rendőrségbe integrálódott. Az őrezred az Országos Rendőr-főkapitányság egyik igazgatósága, parancsnoka pedig az országos rendőrfőkapitány egyik helyettese lett.

A korabeli szabályok [329/2007. (XII. 13.) kormányrendelet] szerint az őrezred

- az országos rendőrfőkapitány közvetlen irányítása alatt, országos illetékességgel, önálló szerveként ellátja a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelmével kapcsolatos feladatokat;
- személy-, valamint létesítményvédelmi feladatai körében irányítja a rendőrségi feladatok előkészítését és végrehajtását, valamint ellátja a személy- és létesítményvédelmi feladatkörben felmerülő tűzszerészeti feladatokat;
- végzi a Magyar Köztársaság érdekei szempontjából jelentős – védett vezetők részére megtartott – rendezvények biztosításhoz kapcsolódó rendőrségi feladatok előkészítését;
- együttműködik a személy- és létesítményvédelmi feladatok ellátásában érdekelt és a biztosítás végrehajtásában közvetlenül érintett hazai, valamint külföldi szervekkel és szervezetekkel;
- nemzeti kapcsolattartó szerveként ellátja a közéleti személyiségek Európai Hálózat-beli tevékenységével kapcsolatos feladatokat;
- gondoskodik a kormányvendéglátással és a külön jogszabályban meghatározott gépjármű-szolgáltatással összefüggő feladatok technikai és személyi feltételeinek megteremtéséről.

Az Országgyűlés 1994. március 1-jén fogadta el a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. számú törvényt. A törvény 1. § (2) bekezdés g) pontja szerint a rendőrség védi a Magyar Köztársaság érdekei szempontjából különösen fontos személyek (védett személyek) életét, testi épséget, őrzi a kijelölt létesítményeket. A törvény [100. § (1) bekezdés i) pont] felhatalmazta a kormányt, hogy e tárgyban rendeletet alkosson. A törvény felhatalmazta a belügyminisztert arra [101. § (1) bekezdés i) pont], hogy az állam működése szempontjából kiemelten fontos létesítmények körét rendeletben szabályozza.

A védett személyek és kijelölt létesítmények védelméről a 160/1996. (X. 5.) kormányrendelet rendelkezik. A rendelet eredeti szövege szerint állandó személyi védelemben részesült

- a Magyar Köztársaság elnöke,
- a Magyar Köztársaság miniszterelnöke,
- a Magyar Országgyűlés elnöke,
- a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának elnöke,
- a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnöke.

A rendőrség által folyamatosan őrzött létesítmény és érték volt

- az Országgyűlés épülete és Irodaháza,
- a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának, Legfelsőbb Bíróságának, Legfőbb Ügyészségének, Belügyminisztériumának és Külügyminisztériumának központi épülete,
- a „K” vezetési rendszer külön jogszabályban meghatározott létesítményei,
- a Budapest XII. kerületi, Béla király úti kormányvendégház területe,
- a Szent Korona és a koronázási jelvények,
- az Állami Számvevőszék központi épülete,
- a Miniszterelnöki Hivatal központi irodaháza,
- a Sándor-palota épülete.

Fokozott védelem illette (illeti) meg a nemzetközileg védett személyt is. A nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az ENSZ-közgyűlés XXVIII. ülészakán, 1973. december 14-én elfogadott egyezményt országunkban az 1977. évi 22. tvr. hirdette ki. E szerint nemzetközileg védett személy

- az államfő, ideértve a vonatkozó állam alkotmánya szerint az államfői feladatokat ellátó testület bármelyik tagját, a kormányfőt vagy a külügyi-

nisztert, amikor bármelyik külföldi államban tartózkodik, úgyszintén a kíséretében lévő családtag;

- az állam bármelyik képviselője vagy tisztségviselője, valamely nemzetközi kormányközi szervezet tisztségviselője, vagy megbízottja, aki abban az időben és azon a helyen, ahol a bűncselekményt ellene, hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszközei ellen elkövetik, a személye, szabadsága, vagy méltósága ellen irányuló bármely támadással szemben, a nemzetközi jog alapján különleges védelemre jogosult, akárcsak a felsorolt személyek háztartásában élő családtagok.

Az állam működése és a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítményekről a 24/1997. (III. 26.) BM rendelet rendelkezett. E szerint az állam működése szempontjából kiemelten fontos létesítmény

- az Országház és az Országgyűlés Irodaháza;
- a köztársasági elnök és a Köztársasági Elnöki Hivatal elhelyezésére szolgáló budavári Sándor-palota;
- az Alkotmánybíróság épülete;
- az Állami Számvevőszék épülete;
- a Miniszterelnöki Hivatal és a minisztériumok épületei;
- a Honvédelmi Tanács és a kormány védett vezetési rendszer létesítményei;
- a bírósági, az ügyészségi és a rendőrségi épületek;
- a honvédelmi, a határőrségi, a polgári nemzetbiztonsági szolgálati, a polgári védelmi alapfeladatok ellátását szolgáló létesítmények;
- a Magyar Köztársaság területén működő, a nemzetközi jog alapján kiváltságot és mentességet élvező külképviseletek objektumai;
- a közszolgálati rádió és televízió, a Magyar Távirati Iroda épületei;
- a büntetés-végrehajtás intézményei, intézetei;
- a távközlési rendszerek központi létesítményei;
- az atomenergia alkalmazását szolgáló üzemi létesítmények;
- a Magyar Nemzeti Bank, valamint a többségi tulajdonában lévő bankjegy, értékpapír és érme előállításával foglalkozó gazdasági szervezetek épületei.

A lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények:

- az országos közforgalmú kikötők és a határkikötők;
- a nemzetközi kereskedelmi repülőterek és a légiforgalmi irányítást szolgáló létesítmények;
- a vasúti pályaudvarok;

- a tömegközlekedést segítő utasforgalmi és üzemi (forgalomirányítási, energiaellátási) létesítmények és műtárgyak;
- a vasúti és közúti nyomvonalas létesítmények kiemelten fontos műtárgyai;
- az országos víz- és energiatermelő, -ellátó rendszerek központi objektumai, állomásai;
- a folyami duzzasztóművek, a hajószilipek.

Ez volt a helyzet 2010-ig.

2010 után

A 2010-es országgyűlési választások után megalakuló kormány programjában – egyebek között – olcsóbb, takarékosabb államot, a közrend, a közbiztonság javítását, „állandó, erős rendőri jelenlétet” ígért. A kormány – ezzel összefüggően – első lépései között beterjesztette az Országgyűlésnek az egyes rendészeti tárgyú és azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló javaslatát. A 2010. évi CXLVII. törvény egyebek között módosította a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényt. (Megjegyzem, hogy az 1994. október 1-jei hatálybalépése óta ez volt a törvény huszonötödik módosítása, amelyet azóta még öt módosítás követett. A törvény néhány szakaszát az Alkotmánybíróság négy határozata is érintette.) A módosítás jelentős mértékben hatott a rendőrség szervezetére. Az addig egységes rendőrségi szervezetet egymástól teljesen elkülönült – de egymással együttműködésre kötelezett –, a kormánynak alárendelt, a rendészetért felelős miniszter – ez idő szerint a belügyminiszter – által irányított három szervezetre tagolta. Létrehozta

- az országos rendőrfőkapitány által vezetett, az általános rendőrségi feladatokat ellátó rendőrségi szervet (az akkor még létező Köztársasági Örezred az általános rendőrségi feladatokat ellátó rendőrség része volt);
- a főigazgató által vezetett belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó rendőri szervet (Nemzeti Védelmi Szolgálat); és
- a főigazgató által vezetett, terrorizmust elhárító szervet, a Terrorelhárítási Központot (TEK).

A módosított Rtv. a védett vezetők tekintetében a feladatokat kettéosztotta, amikor a 7/E § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a jogszabályban meghatározott, kiemelten védett vezetők személyi védelmét a TEK látja el. A kormány a törvény felhatalmazása alapján a 232/2010. (VII. 19.) kormányrende-

lettel módosította a védett személyek és kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) számú rendeletét és előírta, hogy a TEK látja el a köztársasági elnök és a miniszterelnök állandó védelmét. A többi védett személy állandó védelmét változatlanul a Köztársasági Őrezred látta el. A módosítás felvette a védett személyek körébe a legfőbb ügyészt is. Az objektumvédelem szabályai nem változtak.

Témánkat illetően a következő változást a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény és a végrehajtása tárgyában kiadott 78/2011. (V. 12.) kormányrendelet hozta. E jogszabályok szerint a Szent Korona és a hozzá tartozó jelvények őrzését a Nemzeti Honvédség Díszegység Honvéd Koronaőrseg végzi. (Az előterjesztő szerint e változásra a második világháború előtti hagyományok követése miatt volt szükség. A jogszabályok szerint a honvédség arra kijelölt egységei természetesen ellátják a honvédségi objektumok védelmét, őrzését is.)

Kormányzati intézkedésre 2012. július 1. napjával mint önálló rendőrségi szervezeti egység megszűnt a Köztársasági Őrezred, s maradék feladatát az ORFK Készenléti Rendőrsége vette át. A készenléti rendőrség

- részt vesz a védett személyekkel kapcsolatos biztosítási feladatok végrehajtásában, valamint – a köztársasági elnök és a miniszterelnök védelmével összefüggő feladatok kivételével – ellátja a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló kormányrendeletben meghatározott feladatait, ennek keretében
- végzi a Magyarország érdekei szempontjából jelentős – védett személyek részvételével megtartott – rendezvények biztosításához kapcsolódó rendőrségi feladatok előkészítését,
- irányítja a rendőrségi feladatok előkészítését és végrehajtását,
- együttműködik a személy- és létesítményvédelmi feladatok biztosításában érdekelt és a biztosítás végrehajtásában közvetlenül érintett hazai, valamint külföldi szervekkel és szervezetekkel,
- gondoskodik a külön jogszabályban meghatározott gépjármű-szolgáltatással összefüggő feladatok technikai és személyi feltételeinek megteremtéséről.

Az Országgyűlési Őrség

2013. január 1-jén hazánkban eggyel gyarapodott a rendészeti (rendvédelmi) szervek száma, mivel az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény (a

továbbiakban: OGY.tv.) létrehozta az Országgyűlési Őrséget (OGY.tv. 125. és 142. §). Az intézmény nem előzmény nélküli a honi történelemben, ugyanis 1912-től a második világháború végéig működött hazánkban Képviselőházi Őrség.

Az Országgyűlési Őrséget a törvény 127. §-ának (1) bekezdése a házelnök (az Országgyűlés elnöke) irányítása alatt álló fegyveres szervként definiálja. Feladatuként az Országgyűlés védelmét, függetlenségének és külső befolyástól mentes működésének fenntartását, a törvényben meghatározott személyvédelmi, létesítménybiztosítási feladatok ellátását, valamint az elsődleges tűzoltási és tűzbiztosítási feladatok elvégzését jelöli meg. Ennek során

- ellátja a házelnök személyi védelmét;
- az Országház, az Országgyűlési Irodaház, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek, valamint az abban (sic!) tartózkodók biztonsága érdekében létesítménybiztosítási feladatokat lát el;
- biztosítja az Országház, az Országgyűlés Irodaháza, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek területére történő belépés és az ott-tartózkodás rendjére vonatkozó szabályok betartását;
- az Országházban, az Országgyűlés Irodaházában, az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületekben gondoskodik a jogszabályokban meghatározott tűzbiztonsági követelmények megtartásáról, valamint a tevékenységi körökkel kapcsolatos vészhelyzetek megelőzésének és elhárításának feltételeiről;
- ellátja az Országgyűlés tárgyalási rendjével kapcsolatos, a törvényben meghatározott feladatokat;
- protokolláris feladatokat lát el, és
- elvégzi a részére törvényben meghatározott, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktaiból vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat.

A törvényi meghatározás ellenére az Országgyűlési Őrség feladatait végignézve – személy- és létesítménybiztosítás, tűzbiztosítási feladatok, rendfenntartás, veszélyhelyzet megelőzése, elhárítása –, arra következtethetünk, hogy az Országgyűlési Őrség rendészeti (rendvédelmi) szerv. Erre kell következtetni abból is, hogy a törvény 53. és 54. §-a külön rendelkezik a házelnök rendészeti jogköréről (erről a továbbiakban még lesz szó). Végül erre kell következtetni még abból is, hogy a törvény az Őrségnek a veszély elhárításához, a rend helyreállításához a feltételek megléte esetén tipikus rendészeti eszközöket ad. A törvény 133. §-ának (1) bekezdése szerint az Országgyűlési Őrség – a törvényben meghatározott eltérésekkel – a feladatai ellátása és az utasítás teljesítésének kö-

telezettségére, az intézkedési kötelezettségre, az arányosság követelményére, a kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményeire, az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elveire és szabályaira, a titoktartás követelményeire, a fegyverviselési jogra, a segítségnyújtási kötelezettségre, a közreműködő igénybevételére, a segítség és eszközök igénybevételére a rendőrségről szóló törvény rendelkezéseit alkalmazza.

Ugyane paragrafus (2) bekezdése engedélyezi az őrségnek azt is, hogy a rendőrségről szóló törvényben meghatározottak szerint fokozott ellenőrzést hajthat végre, ruházatot, csomagot és járművet átvizsgálhat, felvilágosítást kérhet, biztonsági intézkedést foganatosíthat, magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen intézkedhet, képfelvételt, illetve hangfelvételt, továbbá kép- és hangfelvételt készíthet, helyszínt biztosíthat. A feltételek fennállása esetén az országgyűlési őr kényszerítő eszközként testi kényszert, bilincset, vegyi eszközt, elektromos sokkolót, rendőrbotot, útzárat, megállásra kényszerítést, löfegyvert használhat, ugyancsak a rendőrségről szóló törvény szabályai szerint. A törvény 133. § (4) bekezdése azért egy megszorítást is tartalmaz, amikor előírja, hogy az országgyűlési őr a tárgyalási rend fenntartásával kapcsolatos feladatai ellátása során kényszerítő eszközként kizárólag testi kényszert alkalmazhat.

Az Országgyűlési Őrség irányítása és vezetése

Az OGYtv. 2. § (2) bekezdés q) pontja és a 127. § (1) bekezdése szerint az Országgyűlési Őrséget a házelnök irányítja és kiadja az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatát.

A vezetéselmélet szerint az irányításnak jogi és nem jogi eszközei vannak. Az irányítás legfontosabb jogi eszközei:

- az irányító jogszabályokban kötelező magatartási szabályokat hozhat az irányított szervezet számára;
- az utasításadási joga alapján kötelezettségeket írhat elő, módosíthat, vagy megszüntethet;
- felülvizsgálhatja az irányított szervezet aktusait, határozatait, intézkedéseit;
- végzi az irányított szervezet ellenőrzését.

Az irányítás legfontosabb nem jogi eszközei: a feladatok megmagyarázása, útmutatás, tájékoztatás, tanácsadás, gyakorlati segítségnyújtás a munka végzéséhez.

Az irányítással összefüggően a törvény (129. §) a házelnöknek biztosítja az Országgyűlési Őrség parancsnoka kinevezését. Ezen kívül gyakorolja a fegyveres szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló törvényben meghatározott, a fegyveres szervet irányító miniszter részére meghatározott feladat- és hatásköröket. Az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatát az Országgyűlés elnökének 7/2012. számú rendelkezése tartalmazza (<http://www.parlament.hu>).

A jogszabállyal történő irányítást a törvény azonban megosztja a végrehajtó hatalommal. A 130. § szerint a rendészetért felelős miniszter a házelnök véleményének kikérésével (sic!) rendeletben szabályozza

- az Országgyűlési Őrség szolgálati szabályzatát;
- az országgyűlési őrképesítési követelményeit;
- az Országgyűlési Őrség egyenruházati szabályzatát; és
- a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló törvényben meghatározottak szerint az Országgyűlési Őrségre vonatkozó szabályokat.

A törvény arra az esetre is ad szabályt, ha a házelnök és a miniszter között véleményeltérés van: „*Ha a rendészetért felelős miniszter a házelnök véleményével nem ért egyet, egyeztetést kezdeményez a vitás kérdésekről.*” A törvény logikáját követve a miniszter a saját elképzelése szerint elkészíti a jogszabály tervezetét, majd kikéri a házelnök véleményét, és addig egyeztetnek, amíg az egyetértés létre nem jön. De mi a helyzet akkor, ha a miniszter nem ért egyet a házelnök véleményével? A törvény logikája szerint akkor is egyeztetni kell! A miniszteri rendeletek kiadásával viszont a rendészetért felelős miniszternek is van irányítási jogosítványa.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a miniszteri rendelet kiadásának ez a módja – a házelnök véleményének kikérése – a jogalkotás szempontjából is vitatható. Az alaptörvény 18. cikkének (2) bekezdése szerint a kormány tagja – a miniszter – törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörében eljárva önállóan vagy más miniszterrel egyetértésben alkothat rendeletet. Hasonló rendelkezést tartalmaz a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 5. §-ának (1) bekezdése is. Az Országgyűlési Őrség szolgálati szabályzatát „*a házelnök véleményének kikérésével*” a 84/2012. (XII. 28.) BM rendelet tartalmazza. A szolgálati szabályzat II. fejezete tartalmazza a személy- és létesítményvédelmi feladatok ellátására vonatkozó feladatokat, a fejezet 2. pontja foglalkozik azokkal a szabályokkal, amelyeket az országgyűlési őr az Országház és az Országgyűlési Irodaház

üléstermén kívül alkalmazhat. (Feltehető, hogy a rendelet kiadása előtti egyeztetés során olyan megállapodás született, hogy a végrehajtó hatalom az Országgyűlés tevékenységébe, az ülések rendjébe ne szóljon be.) Különbösen – ahogy azt már említettük – az országgyűlési ór a tárgyalási rend fenntartásával kapcsolatos feladatok ellátása során kényszerítő eszközként kizárólag testi kényszert alkalmazhat [OGy.tv. 133. § (4) bek.]. A testi kényszert tartalommal a szolgálai szabályzat (29. §) tölti ki. E szerint testi kényszer

- a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, az országgyűlési ór által fizikai erő kifejlesztéssel alkalmazott, valamely cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés, amely akkor alkalmazható, ha az országgyűlési ór erőfölénye vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán az intézkedés eredményessége ezzel biztosítható;
- a testi kényszer alkalmazása során az országgyűlési ór önvédelmi fogásokat is alkalmazhat. Támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat;
- nem minősül testi kényszernek, amikor az országgyűlési ór jogszerű intézkedése során, a biztonságos intézkedés végrehajtása érdekében – a felétávolságon belülre lépő, valamint mozgását folyamatosan akadályozó személyt csupán kezével, minimális erő kifejlesztéssel magától távol tartja.

Az Országház és az Országgyűlés Irodaháza üléstermében történő, az országgyűlési ór által alkalmazható intézkedés fő szabályai az OGy.tv. 141. §-ában olvashatók. Az országgyűlési ór az Országházban megtartott ülés, az országgyűlési bizottság ülése alatt az Országházban vagy az Országgyűlés Irodaházában az ülésterembe, az ülésteremhez tartozó páholyba és karzatra, valamint az üléstermet körülvevő folyosóra nem léphet be és nem intézkedhet. Ez alól kivétel: a segélyhívás, az öngyilkosság megakadályozása, bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, elkövetőjének (gyanúsítottjának) elfogása, közveszély, továbbá az életet vagy a testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetve az ilyen veszélyben lévők kimentése, a rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés, a szabálysértést felszólításra is folytató személy elfogása, valamint ha az elfogás törvényben meghatározott egyéb okból szükséges. A felsorolt esetekben is szükség van azonban arra, hogy az utasítás kiadására jogosult akadályozva legyen és a késedelem veszéllyel járjon. E szabályokat értelmezve tehát az intézkedést kiváltó esemény bekövetkeztekor az országgyűlési ór nincs jelen, az eseményt az ülést, a bizottsági ülést levezető elnök ész-

leli, ő dönt arról, hogy szükség van-e az országgyűlési őrségi intézkedésre, és annak foganatosítására utasítást ad a parancsnoknak. Ez az intézkedésért viselt felelősség szempontjából fontos. Erre majd a jogorvoslatnál még visszatérünk.

Visszatérve az Országgyűlési Őrség irányításának kérdéséhez: mivel a törvény a rendészetért felelős miniszternek – igaz, hogy a házelnök véleményének kikérése után – az Országgyűlési Őrséggel kapcsolatban miniszteri rendeletalkotási jogot ír elő, kijelenthető, hogy a miniszter is gyakorol irányítási jogokat.

Az irányításhoz kapcsolódó utasításadási jogot a házelnöknek az OGY.tv. 134. és 135. §-a biztosítja. A házelnök az Országgyűlési Őrség parancsnoka útján az Országgyűlési Őrségnek egyedi utasítást adhat feladat teljesítésére vagy mulasztás pótlására. Az országgyűlési őr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, a házelnök vagy az ülést vezető elnök, valamint az előjárója utasításainak engedelmessé válni. A törvény biztosítja az országgyűlési őrnöknek a kiterési jogot, arra az esetre, ha az utasítás teljesítésével bűncselekményt valósítana meg. Ha az utasítás jogszabálysértő, kérheti az utasítás írásba foglalását.

Az Országgyűlési Őrséget a parancsnok vezeti (OGY.tv. 132. §). E jogkörében

- az Országgyűlési Őrség személyi állományának utasítást adhat;
- javaslatot tesz az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatára;
- gyakorolja a törvényben, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló törvényben, valamint jogszabályban hatáskörébe utalt személyügyi és munkáltatói jogokat az Országgyűlési Őrség állományába tartozó személyek felett;
- irányítja a közvetlen alárendeltségébe tartozó vezetők tevékenységét;
- évente beszámol az Országgyűlési Őrség tevékenységéről az Országgyűlés honvédelemmel foglalkozó állandó bizottságának;
- képviseli az Országgyűlési Őrséget;
- az országgyűlési őr tekintetében a miniszter, az állományilletékes parancsnok és az országos parancsnok részére a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyáról szóló törvényben biztosított munkáltatói jogköröket gyakorolja.

A házelnök rendészeti jogköre

A házelnök rendészeti jogköréről a törvény 19. része, az 53–54. § rendelkezik. A kérdést azonban együtt kell tárgyalni a törvény 18. részével, a 45–52. §-ában meghatározott, a tárgyalási rend fenntartására, a fegyelmi jogkörre vonatkozó szabályokkal. Ugyanis e paragrafusok szabályozzák azokat a kérdéseket, hogy mit nem szabad tenniük a felszólalóknak, s ha mégis megtesszük, akkor a házelnök milyen szankciót alkalmazhat.

A tárgyalási rend fenntartása és a fegyelmi jogkör – a felszólaló képviselő „nyilvánvalóan indokolatlanul” nem térhet el a tárgytól, ugyanabban a vitában „feleslegesen saját vagy más beszédét” nem ismételheti. Ilyen esetben az ülést vezető elnök először felhívja a felszólalót, hogy térjen a tárgyra, s figyelmezteti „az eredménytelen felszólítás következményeire”. Ha a felszólaló a második felszólítás ellenére sem tér a tárgyra, vagy nem hagyja abba az ismétlést, az elnök megvonhatja tőle a szót. Ugyancsak megvonhatja a szót attól is, aki kitöltötte a saját vagy a képviselőcsoportja időkeretét. (A szövegvonás technikailag úgy képzelhető el, hogy elhangzik szóban, majd az elnök kikapcsolja a felszólaló mikrofonját.)

Tilos a felszólalásban az Országgyűlés tekintélyét, vagy valamely személyt, csoportot sértő vagy illetlen kifejezést használni. Aki ezt teszi, azt az ülést levezető elnök először rendre utasítja, és figyelmezteti „*a sértő vagy illetlen kifejezés ismételt használatának*” következményeire, ez a törvény szerint szövegvonás. Ha a képviselő a felszólalás során „*kirívóan sértő kifejezést használ, vagy az általa használt sértő kifejezés súlyos rendzavaráshoz*” vezet, az ülést levezető elnök „*javasolhatja*” az Országgyűlésnek a képviselő kizárását az ülésnap hátralévő részéből. A javaslatról az Országgyűlés vita nélkül határoz. Ha az Országgyűlés határozatképtelen, a kizárásról az ülést levezető elnök határoz, de erről az Országgyűlés következő ülésén tájékoztatói kötelezettséggel tartozik. „*Az ülést levezető elnök döntésének törvényességéről*” az Országgyűlés vita nélkül határoz. További szankció, hogy az ülésnapról kizárt képviselő a kizárás napjára tiszteletdíjra nem tarthat igényt.

Tiltja a törvény az ülést vezető elnök döntéseinek, ülésvezetésének – ügyrendi javaslat kivételével – a kifogásolását. Aki ezt teszi, attól az elnök figyelmeztetés nélkül megvonhatja a szót.

Azt a képviselőt, aki „*magatartásával*” a házszabályi rendelkezéseknek a tanácskozási rendre vagy a szavazásra vonatkozó szabályait megszegi, az ülést vezető elnök – az intézkedés okának, illetve a házszabályi rendelkezések megjelölésével – rendreutasíthatja, egyidejűleg figyelmezteti, hogy to-

vábbi rendzavarás esetén az ülésnapról való kizárását fogja kezdeményezni. Ha a képviselő a rendreutasítás ellenére nem hagy fel magatartásával, az elnök javasolhatja az ülésnapról való kizárását, illetve pénzbírság kiszabását.

Ha a képviselő az Országgyűlés ülésén fizikai erőszakot alkalmazott, illetve közvetlen fizikai erőszakkal fenyegetett vagy arra hívott fel, az ülést vezető elnök javasolhatja a képviselő ülésnapról való kizárását, jogai gyakorlásának felfüggesztését és vele szemben pénzbírság kiszabását. Ha a képviselő ugyanazon ülészakon többször követ el ilyen magatartást, jogainak gyakorlását a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatával, a második alkalommal hat ülésnapra, a harmadik és minden további alkalommal kilenc ülésnapra függesztheti fel.

Ha az Országgyűlés ülésén olyan rendzavarás történik, amely a tanácskozás folytatását lehetetlenné teszi, az ülést vezető elnök az ülést határozott időre felfüggesztheti vagy berekesztheti.

A házelnök rendészeti jogköre – a törvény szerint [53. § (1) bek.] a házelnök – az Országgyűlés zavartalan működésének, illetve az Országgyűlés méltóságának biztosítása érdekében – rendészeti jogkört gyakorol. Ennek egyik eszköze a szankcióval sújtott képviselő önkéntes jogkövetése, a másik eszköze pedig – önkéntes jogkövetés hiányában – az Országgyűlési Őrség igénybevétele.

A rendészeti jogkör gyakorlásához tartozik, hogy az Országgyűlés elnöke meghatározhatja az Országház, az Országgyűlési Irodaház, valamint az Országgyűlés Hivatalának elhelyezésére szolgáló épületek területére történő belépés és az ott-tartózkodás rendjét, valamint az Országgyűlési Őrség e feladatával összefüggő tevékenységének részletes feladatait. E rendelkezéseket mindenki köteles betartani és tiszteletben tartani. Attól, aki a házelnök által előírt és az Országgyűlés honlapján közzétett szabályokat nem tartja be, megtagadható az Országház, az Országgyűlési Irodaház, valamint az Országgyűlés Hivatalának elhelyezésére szolgáló épületek területére való belépés, illetve onnan kivezethető, illetőleg az említett épületekből két hétre kitiltható [OGy.tv. 54. § (5) bek.]. Ezeknek a rendészeti feladatoknak, az általános érvényű házelnöki rendelkezés alapján – az Országgyűlési Őrség korábban idézett feladatából kiindulva –, értelemszerűen az Országgyűlési Őrségen kell érvényt szerezni.

A következő rendészeti jogkör gyakorlása már egyedi intézkedést igényel. A törvény 53. §-ának (2) bekezdése szerint az ülést vezető elnök az Országgyűlési Őrséggel kivezetetti az ülésteremből kizárt képviselőt, ha a képviselő az ülést vezető elnök felszólítása ellenére sem hagyja el a termet. A (3) be-

kezdés szerint ugyancsak az Országgyűlési Őrség gondoskodik arról, hogy ha az ülésről kitiltott, vagy jogainak gyakorlásából felfüggesztett képviselő az elnöki javaslat alapján hozott országgyűlési határozatnak önként nem tesz eleget, az ülésterembe ne léphessen be, jogait ne gyakorolhassa.

A törvény e szakasza némi magyarázatot, értelmezést igényel. A képviselőnek az ülésről való kitiltását, jogainak felfüggesztését – az okok megléte esetén – az ülést vezető elnök csak kezdeményezheti, a szabályokat megszegő képviselő ülésről történő kizárásáról a végső döntést maga az Országgyűlés hozza meg. Mivel a törvény szerint az országgyűlési őr az Országházban megtartott ülés, az országgyűlési bizottság ülése alatt az Országházban vagy az Országgyűlés Irodaházában az ülésterembe, az ülésteremhez tartozó páholyba és karzatra, valamint az üléstermet körülvevő folyosóra nem léphet be és nem intézkedhet, az Országgyűlés döntése után – ha az ülésről kizárt képviselő önként nem hagyja el az üléstermet – az ülést vezető elnöknek egyedi utasítást kell adnia az Országgyűlési Őrség parancsnokának a kivezetés végrehajtására. Az utasítás vétele után a parancsnoknak is intézkednie kell a kivezetés megkezdése, végrehajtása iránt. A javaslat megtétele, a döntés meghozatala, a végrehajtás megkezdése és véghezvitele között szükségszerűen eltelt idő további intézkedést, intézkedéseket kiváltó kifejezések használatához, rendezvaráshoz vezethet, ronthatja az Országgyűlés tekintélyét. Bonyolítja a helyzetet az is, hogy a törvény az ülésről kitiltott, jogai gyakorlásában felfüggesztett képviselő számára jogorvoslatot nem biztosít, mivel azt nem az ülést vezető elnök hozta, hanem arról az Országgyűlés döntött. Csak remélni lehet, hogy ez az okfejtés a szerző okoskodása marad, és az országgyűlési képviselők komolyan veszik az esküjüket (*„...az alaptörvény és a jogszabályok rendelkezéseit minden körülmények között betartom”*), és az ülésről történő kizárás indítványozására, ilyen tartalmú határozat meghozatalára, kivezetésre nem kerül sor.

Jogorvoslat

A törvény a házelnök rendészeti jogkörben hozott intézkedései, az Országgyűlési Őrség intézkedése, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén jogorvoslatot biztosít.

A törvény 53. §-ának (4) bekezdése szerint az a képviselő, akivel szemben az ülést vezető elnök rendészeti intézkedést alkalmazott, kifogást nyújthat be a mentelmi, összeférhetlenségi, fegyelmi és mandátumvizsgáló bi-

zottsághoz, amely nyolc napon belül köteles kivizsgálni a kifogást, és annak eredményéről jelentést tenni az Országgyűlésnek. Az Országgyűlés a jelentés benyújtása utáni ülésén köteles azt napirendre tűzni, s kétféle határozatot hozhat:

- megerősíti az ülést vezető elnök rendészeti intézkedését; vagy
- ha az ülést levezető elnök rendészeti intézkedését megalapozatlannak találja, elrendeli e tény jegyzőkönyvbe foglalását, s mentesíti a képviselőt a feyelmi büntetés esetleges következményei alól.

Az Országgyűlési Őrség intézkedése elleni jogorvoslatról a törvény 142. §-a rendelkezik. Az, akinek az Országgyűlési Őrség intézkedése, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette, a jogsérelem, az intézkedés elmulasztásának tudomás szerzésétől számított harminc napon belül panasszal fordulhat az Országgyűlési Őrség parancsnokához. A panaszt harminc napon belül a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint kell elbírálni. Az Országgyűlési Őrség parancsnokának döntése ellen fellebbezésnek nincs helye, az ellen közvetlenül a bírósághoz lehet fordulni. Ilyen kényszerintézkedés lehet egyebek között a képviselőnek – az ülést levezető elnök javaslatára, az Országgyűlés által jóváhagyott döntése után – az ülésteremből testi kényszerrel történő kivezetése is. A törvény szerint, ha egy ilyen ügy bíróság elé kerül, a bíróság a kivezetés jogalapjának – az ülést levezető elnök javaslatának és az Országgyűlés döntésének – törvényességét nem vizsgálhatja, csak a kényszerintézkedésről – a testi kényszer alkalmazásának szabályairól – dönthet.